



## Ulusal Basında Turgut Özal Dönemi Konut Politikaları (1983-1987)<sup>1</sup>

Hatice AMARATLI<sup>2</sup> & Neslihan ALTUNCUOĞLU<sup>3</sup>

**Özet:** Bu çalışmada insanların hayatlarını idame ettirebilmesi için temel ihtiyaçlarından olan barınma gereksiniminin karşılanması noktasında Anavatan İktidarı ve Turgut Özal'ın Başbakanlığı süresince uygulanan konut politikalarının ulusal basına yansımaları incelenmiştir. Anavatan Partisi'nin "Halkahizmet, Hakk'a hizmettir" sözünden yola çıkılarak halka hizmet vermeye devam edilmiştir. Bu dönemde meydana gelen konut sorunlarına çözüm bulunması için çıkarılan yasalar, alınan yenilikçi kararlar ve yapılan icraatlar neticesinde meydana gelen gelişmelerin detaylı bir değerlendirmesi yapılmıştır. Bu değerlendirme 1983-1987 yıllarını kapsamaktadır. Çalışmada Toplu Konut ve Yatırım İdaresi'nin (TKYİ) ve Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonu'nun kurulması, Gecekondu ve İmar Affı Yasası'nın çıkarılarak Tapu Tahsis Belgeleri'nin dağıtılması, afet konutları, bölgelere uygun olarak hazırlanan projeler ve lojmanların yapımıyla ilgili gelişmeler hakkında bilgiler verilmiştir. Anavatan İktidarı ve Turgut Özal dönemi uygulanan politikalar neticesinde Türkiye'deki çarpık kentleşme ve şehirleşme hareketlerindeki değişimler, yapılan konutların ve çıkarılan yasaların toplum üzerindeki etkileri, konut politikalarının uygulanması için yapılan planlar, harcamalar ve çalışmalar hakkında detaylı bilgi veren bir çalışmadır.

**Anahtar Kelimeler:** Konut politikası, Anavatan partisi, Turgut Özal.

### *Housing Policies of the Turgut Özal Period in the National Press (1983-1987)*

**Abstract:** This study examines the portrayal of housing policies implemented during the Motherland Party government and Turgut Özal's tenure as Prime Minister in the national press, focusing on efforts to address the basic need for shelter. Guided by the Motherland Party's motto, "Public service is service to God," initiatives aimed at serving the public were prioritized. The research conducts a detailed assessment of developments between 1983 and 1987, analyzing the outcomes of enacted laws, innovative decisions, and actions taken to resolve housing challenges during this period. Key topics include the establishment of the Mass Housing and Investment Administration (TKYİ) and the Mass Housing and Public Partnership Fund, the Slum and Zoning Amnesty Law, the distribution of Title Deed Allocation Documents, disaster housing initiatives, region-specific projects, and advancements in lodging construction. The study offers detailed insights into unplanned urbanization and shifts in Turkey's urbanization trends under the Motherland Party and Turgut Özal's leadership. It evaluates the societal impacts of housing projects and legislation, as well as the plans, expenditures, and strategies employed to implement these policies.

**Key Words:** Housing policy, Motherland party, Turgut Özal.

<sup>1</sup> Bu çalışma Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Doç. Dr. Neslihan Altuncuoğlu danışmanlığında yürütülmekte olan, Hatice Amaratlı tarafından hazırlanan "Ulusal Basında Turgut Özal Dönemi Sosyo Kültürel Politikalar (1983-1987)" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

<sup>2</sup> Doktorant, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (e-posta: amaratlih@gmail.com), (Orcid: 0000-0001-9269-3382)

<sup>3</sup> Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, (e-posta: altuncuoglu@erciyes.edu.tr), (Orcid: 0000-0002-3244-5077).

## Giriş

İnsanların hayatını idame ettirebilmesi için temel ihtiyaçlarından biri olan barınma, insanların başını sokabilecekleri bir konuttan ibaret değildir. Barınma gereksiniminin karşılanabilmesi için İstanbul’da toplanan Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri Konferansı’nda kabul edilen maddede bu gereksinimin karşılanması için gerekli olan nitelikler detaylı olarak aktarılmıştır. Bu maddede “herkesin sağlıklı, güvenli, emniyetli, erişilebilir ve ödenebilir olan ve temel hizmet, kolaylık ve konfor unsurlarını içeren konut ve yasal yararlanma güvencesi konusunda ayrımcılıktan arınmış yeterli konutu olabilmesi” hususuna dikkat çekilmiştir. (Çoban, 2012, s. 76)

Konut gereksiniminin yetersiz olması istihdamdan sağlığa, ekonomiden suç oranlarına kadar birçok alanı etkileyen önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de konut meselesi Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından günümüze kadar bu konudaki sorunlara çözüm üretilebilmesi için farklı politikaların uygulandığı ve gündemde olan meselelerden biri olmuştur. (Tuzcuoğlu & Ulusoy, 2020, s. 87-88) Konut politikalarının amacı toplumun en alt gelir grubundan en üst gelir grubundaki kesimine kadar bireylerin iyi ve yeterli nitelikteki bir konutu, ödeyebilecekleri bir bedelle sahip olmalarını sağlamaktır. (Alkan & Uğurlar, 2015, s. 7) ANAP Seçim Bildirisi’nde konut sıkıntısının çözümünün nasıl olması gerektiği konusu aşamalar halinde maddelerle açıklanmıştır. (Zencirkıran, 2011, s. 98) ANAP İktidarı tarafından uygulanan konut politikası doğrultusunda toplu konut sorunu reform niteliğinde düzenlemelerle çözülmüştür. (Tuncer, 1987, s. 56)

Bu çalışmada Anavatan Partisi’nin İktidar olduğu ve Turgut Özal’ın Başbakanlık görevini ifa ettiği 1983-1987 yıllarını kapsayan süreçte uygulanan konut politikalarının ulusal basındaki yansımaları incelenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan günümüze kadar toplumun önemli sorunlarından biri olan konut sıkıntısının Turgut Özal’ın döneminde çözüme kavuşturulması için nasıl bir yöntem izlendiği, çıkarılan kanunların ve alınan kararların bu sorunlara hangi çözümleri getirdiğiyle ilgili konular işlenmiştir. Anavatan Hükümeti’nin programında geniş kapsamlı olarak maddeler halinde belirtilen konut meselesinin çözümü için yapılan icraatlar ve sonrasında yaşanan gelişmeler detaylı olarak aktarılmaya çalışılmıştır.

### Ulusal Basında Turgut Özal Dönemi Konut Politikaları (1983-1987)

Türkiye’de uygulanan konut politikasının kökeni Osmanlı’ya kadar uzanmaktadır. Cumhuriyet kurulmadan önce uygulanan politikalardan bir kısmının Cumhuriyet dönemine de yansıdığı tespit edilmiştir. Konut politikaları dönemlere ayrılarak incelenmiş, bu süreçler kendi

içerisindeki dinamiklere ve ihtiyaçlara göre şekillenmiştir. Cumhuriyetin kurulmasından 1945 yılına kadar olan süreçte tek parti iktidarının uyguladığı politikalar geçerli olmuştur. Bu süreç kurtuluş savaşı sonrasında başlanan ve çok partili hayata geçişe kadar olan döneme kadar devam etmiş, konut politikaları önemli bir konu olarak gündemdeki yerini almıştır. Tek parti iktidarı döneminde kent toplumuna yönelik yeniliklere ağırlık verildiği görülmüştür. Memurların ve göçmenlerin konut sorununun giderilmesi, İkinci Dünya Savaşı neticesinde hayat pahalılığının kira bedellerine yansımaması için bir takım önlemler alındığı görülmüştür. Savaş sonrası süreçte göç hareketleri büyük kentlerde sorun yaşanmasına sebep olmuştur.

Çok Partili hayata geçilmesiyle birlikte sendikalar çoğalmıştır. 1958 yılında İmar İskan Bakanlığı kurulması konut politikasına yön veren gelişmeler yaşanmıştır. 1941-1960 yılları arasında kent nüfusundaki yoğunluk gecekondulaşma sorununu da beraberinde getirmiştir. Daha sonra bir takım önlemler alınsada gecekondulaşma problemi uzun süre devam etmiştir. 1961-1980 yıllarını kapsayan süreçte kalkınma planları hazırlanarak konut politikasına yön veren hedefler oluşturulmuştur. Konut sektöründeki yatırımlar ve harcamaların durumu belirlenmiş, sorunların önlenmesi için tedbirler alınmasına dair çalışmalara devam edilmiştir. 1980’li yıllarda görülen hızlı kentleşme neticesinde konut yetersizliğine sebep olmuştur. (Ulusoy, 2020, s. 92-99)

Anavatan Partisi programında geniş kapsamlı yer verilen konut politikaları, ailelerin huzurlu ve mutlu olmaları için önem arz eden konular arasında olmuştur. Düzenli bir şehirleşmenin sağlanabilmesi için de yine toplu konutlara ihtiyaç olduğu aşikârdır. (TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonu, 1983, s. 42) Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Turgut Özal hükümet programını okurken konut meselesinin en önemli konular arasında olduğuna değinmiştir. Bu konudaki sorunların çözülebilmesi için alınması gereken önlemler maddeler halinde sıralamıştır. Bu maddelerden bazıları şöyledir:

“\*Gerek imar planlarının tamamlanması, gerekse inşaat izninden iskâna kadar lüzumlu ruhsatların çok uzun zaman aldığı mevcut düzende gecekondu veya kaçak inşaatın önlenmesi bir tarafa, normal konut yapımı da büyük güçlüklerle karşı karşıyadır. Konut yapımıyla ilgili formaliteler basitleştirilecek, imar planları süratle tamamlanacak, mahalli birimlerin yetkileri artırılacaktır.

\*İmar affının süratli bir şekilde işlemesi temin edilecek ve aftan istifade eden gecekondu bölgelerine altyapı hizmetlerinin öncelikle götürülmesine önem verilecektir.” (TBMM T.D., Cilt 1, Dönem 17, Birleşim 10, 19.12.1983, s. 81-82)

1980’li yıllarda ekonomik büyümedeki hızlanma sonucunda yenilikçi işler yapılmıştır. Bu yenilikçi işlerin başında Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonu kurulması, 850 bin toplu konut yapılması, (İzmirli vd., 2014, s. 249) memurlar ve işçiler ve konutu bulunmayan emeklilerin konut edinmesini sağlamak için Konut Edindirme Fonu (KEY) oluşturulması gibi konut sektöründeki gelişmeler gelmektedir.(Bitmez, 2018, s. 143) Turgut Özal döneminde konut sorunu temelden çözülmüş, toplu konut seferberliği başlamıştır. (Tuncer, 1987, s. 45)Hızlı nüfus artışı sebebiyle oluşan konut ihtiyacının karşılanması ve düzenli şehirleşmenin sağlanabilmesi için 1984 yılında Toplu Konut ve Yatırım İdaresi (TKYİ) kurulmuştur. (Bitmez, 2018, s. 94)Bu kurumla birlikte Toplu Konut Fonu adı altında bir fonda oluşturulmuştur. (Yılmaz, 2016, s. 37)Konut sektörüne canlılık getiren bu kurum sayesinde aynı zamanda kamu kesiminin etkinliğinin arttığı görülmüştür. (T.C. Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilatı, Yayın no:2190, s. 388)Konut kredisi olanağını artıran bu sistemle sektörde mali kaynakların gelişmesi de sağlanmıştır. (Develi & Erdem, 2023, s. 39) Bu dönemde Konut açığının kapatılması için Toplu Konut Yasası çıkarılmıştır. (Doğan, 1994, s. 107)

Toplu Konut Fonu’nun kaynağı bütçe geliri olan vergilerden ayrı tutulmuş; tütün, içki ve akaryakıttan alınan paylar, lüks ithalattan alınan paylar ve yurtdışına çıkışlarda yapılan kesintiler fona gelir olarak aktarılmıştır. Dar gelirli vatandaşların konut sahibi olmasını sağlamak, inşaat sektörünü canlandırarak işsizliğin önlenmesi için alınan karlarla aşama kaydedilmiştir. (Tuncer, 1987, s. 58-59) Turgut Özal’ın getirmiş olduğu Toplu Konut İdaresi sayesinde Türkiye’de düzenli şehirleşme prensibi kazandırılmıştır. Altyapısıyla okul, hastane, sosyal tesisler gibi birçok ihtiyaç duyulan kurumları da içeren toplu konutların yapımına başlandığı görülmüştür. Konut sektörüne bir vizyon getirilmiş ve konut açığı büyük oranda azaltılmıştır. (Tümtürk, 2008, s. 79)

**Tablo: 1.** İnşaat Ruhsatı ve Yapı Kullanma İzni Alan Konut Sayıları (1983-1987)

| Yıllar | İnşaat Ruhsatı Alan Konut Sayısı | Artış Oranı % | Yapı Kullanma İzni Alan Konut Sayısı |
|--------|----------------------------------|---------------|--------------------------------------|
| 1983   | 169.037                          | 5,6           | 113.453                              |
| 1984   | 189.486                          | 12,1          | 122.580                              |
| 1985   | 259.187                          | 36,8          | 118.205                              |
| 1986   | 393.967                          | 52            | 165.903                              |
| 1987   | 488.240                          | 23,9          | 194.239                              |

**Kaynak:**(T.C. Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilatı, Yayın no:2190, s. 390)

Gecekondular ve İmar Affı Yasası çıkarılarak gecekondulara tapu verilmiştir. (Tuncer, 1987, s. 45)Bu dönemde İmar ve Gecekondular Mevzuatı'na uygun olmayan yapılarla ilgili uygulanacak işlemlerin yer aldığı 2981 Sayılı Kanun doğrultusunda hareket edilmiştir. (T.C. Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilatı, Yayın no:1975, 1985, s. 257-258)1984 yılında İmar Yasası'nda yapılan değişiklikten yararlanmayı amaçlayan bir takım vatandaşlar Samsun'un Atakum, İncesu ve Çatalçam bölgelerinden binden fazla kaçak bina yapmıştır. Bu vatandaşlar sahil kesiminin büyük bir bölümünde yapımına devam ettikleri kaçak binaları yapma sebebi olarak daha önce şehir planlamasına uygun olarak yapılmayan binaları örnek gösterdiler. Yıllar önce almış oldukları arsalara küçük çapta binalar yapmaya devam ettiler. Bir diğer vatandaş grubunun da dış ülkelerde işçi olarak çalıştığı, yine sahil kesiminden arsa alarak iki veya üç katlı bina yaptırdıkları görülmüştür. İmar Müdürlüğü 6 Ağustos 1984 tarihinden itibaren sahil kesimindeki yapılan inşaatların durdurulmasını istemiştir. Samsun Belediyesi konuyla ilgili 1 Eylül tarihine kadar iskân raporu almayan binaların yıktırılacağını duyurmuştur. Böylece kaçak yapıların önüne geçebilmek için bir takım önlemler alınmaya çalışıldığı görülmüştür. (Hürriyet, “Sahil Kesiminde Aftan Yararlanmak İçin Binden Fazla Kaçak Bina Yapıldı”, 9 Ağustos 1984, s. 3)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli ile Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide 17 Temmuz'da Başbakanlıkta yapılan Hükümet Türk-İş Zirve Toplantısı'nda belirlenen konularla ilgili görüşme yapmışlardır. (Hürriyet, “40 Bin İşçi Konutu İçin Kredi İstendi”, 14 Ağustos 1984, s. 1)Şide, yapılan görüşmenin çok olumlu geçtiğini ifade etmiştir. Kendisi Doğu gezisinde 40 bin işçi konutunun yarım kaldığını gözlemlemiştir. Yapılan görüşme neticesinde bu konutların tamamlanabilmesi için Toplu Konut Fonu'ndan kredi verilmesini talep ettiğini açıklamıştır. Bu şekilde konutların tamamlanarak işçilere teslim edilebileceğini söylemiştir. (Hürriyet, “40 Bin İşçi Konutu İçin Kredi İstendi”, 14 Ağustos 1984, s. 9)

Bayındırlık ve İskân Bakanı Safa Giray Türkiye'deki konut açığı konusunu değerlendirmiştir. Türkiye'de konut açığı olmadığını belirten Giray, Toplu Konut Fonu'nda 16 milyar lira olduğunu belirtmiştir. Kredi kullanan ancak inşaatlarını tamamlayamayan kooperatiflere ek kredi verileceğini ifade etmiştir. Ek kredilerin Bayındırlık Müdürlükleri tarafından tespit edilerek yapılan araştırmalar neticesinde verilmesi kararlaştırılmıştır. Ferdi krediler konusunda 1984 yılı için Toplu Konut Fonu'ndan 12-13 milyar dağıtılması planlanmış, bu rakamın gelecek yıl artırılacağı bilgisi verilmiştir. İmar Affı Kanunu'nu hususunda belediyelerin belgeleri onaylayacağı böylece vatandaşa tapu tahsis belgesi verilerek belediyelerce yeniden ıslah imar

planı yapılması gerektiğinin bilgisi aktarılmıştır. (Hürriyet, “Bakan Giray’a Göre Konut Açığı Yok”, 21 Ağustos 1984, s. 10)

Bu karar doğrultusunda Tapu Tahsis Belgeleri’nin dağıtımına başlanmıştır. Malatya’nın Taştepe semtinde İmar ve Gecekondu Mevzuatı’na aykırı olarak yapılan 95 gecekondu sahibine Tapu Tahsis Belgeleri verilmiştir. Belgeler düzenlenen törende Vali Naim Cömertoğlu konuşma yapmıştır. Vali konuşmasında şunları söylemiştir: “Gecekondularda yaşayan vatandaşlarımızın bu tapularını kanunlar dâhilinde almaları sevinç vericidir. Bundan sonra meskenlerinizin yıkılması konusuna endişelenmeyiniz. Belgeleriniz hepinize hayırlı uğurlu olsun.”(Türkiye, “Malatya’da 95 Gecekondu Sahibi Tapu Aldı”, 23 Ekim 1984, s. 7)Yine Erzurum’da hak sahiplerine Tapu Tahsis Belgesi verilmesine devam edilmiştir. Belediye Başkanı Necati Güllülü, başvuruda bulunan 7 bin 714 gecekondu sahibine bu belgenin verileceğini duyurmuştur. 30 gecekondu sahibine de bu tarihe kadar belgeleri verildiği belirtilmiştir. Erzurum’da 11 bin kişi gecekondularda yaşamını sürdürdüğü bilgisi aktarılmıştır. (Türkiye, “Erzurum’da 7 Bin Kişiye Tapu Verilecek”, 5 Kasım 1984, s. 7)

1985 Yılında İzmir Anakent Belediye Başkanı Burhan Özfatura, basına yaptığı açıklamada İzmir’deki gecekondularda yaşayan 800 bin kişinin kendilerinden hizmet beklediklerini belirtmiştir. İzmir’de nüfusun % 53’ü gecekondularda hayatlarını sürdürmeye devam etmiş, 2.300 hektarı bulan bu alanların 212 hektarlık alanın haritası ihale edilerek ıslah imar planlarının yapımına başlanmıştır. Konuyla ilgili Özfatura sözlerini şu şekilde sürdürmüştür: “500 hektar alanın da ihale dosyası hazırdır. 1986 yılı sonuna kadar bu planların hazırlanmasıyla tapu konusu da bitmiş olacaktır. Bu işlere burada oturan yurttaşlara karşı duyduğumuz manevi sorumluluğun bilinciyle giriştik. Harita konusundaki ilerleyişimiz gecekondu ıslahı konusunu sağlam temellere dayandırmadan kaynaklanmaktadır. İmar planı belirlenen yerlerdeki yurttaşlar evlerinde daha huzurlu oturmaktadırlar. Bizden huzur bekleyen gecekondulardaki vatandaşlara bu güvenceyi vereceğiz.” (Dünya, “Burhan Özfatura: Gecekondu Bölgelerine Gereken Önemi Vereceğiz”, 17 Nisan 1985, s. 7)

1986 yılında Anavatan Partisi Hükümeti’nin önemli icraatları neticesinde gecekondulara tapu verilmiş 1.5 milyona yakın vatandaş bu karardan faydalanmıştır. 2981 Sayılı Kanun’a göre çeşitli sebeplerle tapularını alamayan gecekondu ve ev sahiplerine (Petek, “293 Bin Aileye Tapu Verildi”, 31 Mart 1986, s. 1) tapuları verilmeye başlanmıştır. Türkiye’nin önemli problemlerinden biri olan bu sorunun çözümü için radikal kararlar alan ANAP Hükümeti, 1986 yılında tapusu olmayan 243 bin 888 vatandaşa Tapu Tahsis Belgesi vermiştir. Yetkililer tarafından yapılan açıklamada en fazla Tapu Tahsis Belgesi verilen il İstanbul olmuştur.

Çıkarılan yasadın sonra İstanbul'da 169 bin 673 aileye bu belge verilmiştir. İkinci sırada Ankara gelmiş, 45 bin 247 aileye Tapu Tahsis Belgesi verilmiştir. Üçüncü sırada İzmir gelmiş, 30 bin 685 aileye tapuları verilerek ev sahibi yapılmıştır. (Petek, “293 Bin Aileye Tapu Verildi”, 31 Mart 1986, s. 6) 1986 yılının ilk 7. ayında belediyeler tarafından 215 bin daireye inşaat ruhsatı verildiği bilgisi basına yansımıştır. Geçen yıl aynı döneme göre ruhsat verilen daire sayısında % 52 artış olduğu tespit edilmiştir. (Son Havadis, “215 Bin Daireye Ruhsat Verildi”, 20 Ekim 1986, s. 3)

Turgut Özal TBMM'de yaptığı konuşmasında tapuların takır takır verildiğini ifade etmiştir. Özal, gecekondü sahiplerinin tapularına sahip olma korkusu yaşarlarken imar ıslah planları sayesinde mevcut kondusuna kat çıkma imkânı elde ettiklerini açıklamıştır. Gecekondü sahiplerinin gelir durumuna bakılmaksızın yerinin konumuna göre 50 ila 300 milyon liralık mal mülk sahibi insanlar haline geleceklerini anlatmıştır. Turgut Özal'ın bu açıklamaları gecekondulaşmaya çözüm üretilmesi için uygulanan konut politikaları neticesinde kaydedilen aşamayı göstermiştir. (Gerger, 2021, s. 167-168)

1985 yılında öne çıkan sorunlar arasında görülen vatandaşların ev bulamadıkları için mağdur oldukları haberleri gündeme gelmiştir. Vatandaşlar yetkililerden bu soruna çözüm getirilmesini talep etmişlerdir. Konut bulamayan vatandaşlar ev sahiplerinin çocuklu ailelere, bekârlara ve öğrencilere ev vermek istemedikleri için evlerinin boş kalmasını tercih ettiklerinden yakınmıştır. Bu ev sahiplerine bir takım yaptırımlar uygulanması gerektiğine dikkat çekmişlerdir. (Kayseri Olay, “Konut Sıkıntısı Yine Gündemde”, 27 Temmuz 1985, s. 4)

Basında İnşaat malzemelerinin fiyatlarında artış yaşanmasına rağmen Toplu Konut Fonu'ndan verilen ferdi kredi miktarında artış yaşanmayacağı belirtilmiştir. Başbakanlık Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanı Vahit Erdem, Toplu Konut Fonu sayesinde verilen kredilerin geri ödemelerinin yapılmaya başladığını bildirmiştir. Fon için ek bir kaynağa ihtiyaç duyulmadığı da yine verilen bilgiler arasındadır. Kredilendirilen konut sayısının yıl sonuna kadar 250 binden fazla olması beklenmiştir. Ferdi Konut Kredisi hakkında ise tıkanmanın olmadığını (Milli Gazete, “Ferdî Konut Kredileri Artırılmayacak”, 19 Haziran 1985, s. 1) açıklayan Erdem, Toplu Konut Fonu'nun daha da büyüyeceğinden bahsetmiştir. Türkiye Emlak Kredi Bankası, 1980'lere kadar Türkiye'de konut denilince akıllara ilk gelen devlet bankası olmuştur. Banka 3 Haziran 1926 tarihinde Atatürk'ün talimatlarıyla Emlak ve Eytam Bankası olarak kurulmuştur. Bankanın kuruluş amacı vatandaşların inşaat sektöründeki girişimlerine destek vermek, ihtiyacı olanlara kredi deteği sağlamak ve yetimlerin haklarını korumak olmuştur. 1 Eylül 1946 tarihinde gelişen Türkiye şartlarına göre yapılandırılmış, Türkiye Emlak

Kredi Bankası Anonim Ortaklığı kurulmuştur. Banka 1988 yılında alınan kararlar doğrultusunda Emlak Bankası ismiyle Anadolu Bankası'yla birleştirilmiştir. (Akın, 2015, s. 81-82) Özal döneminde görev yapan Genel Müdürü Erol Kıcıman ise günü gelen ve bekleme süresi dolan herkese kredi verildiğini açıklamış, bu konuda bir sorun yaşanmadığını bildirmiştir. (Milli Gazete, "Ferdî", 19 Haziran 1985, s. 9)

Öğretmenlere lojman yapılmasıyla ilgili yapılan çalışmalar 1985 yılında da aynı hızla devam etmiştir. Lojman sayısı 50 bin 418'e ulaşmıştır. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu, Öğretmenler Günü sebebiyle yaptığı konuşmasında 1984 yılında 1633 lojmanın hizmet vermeye başladığını açıklamış, 1985 yılında 1481 lojmanın yapımına devam ettiği bilgisini vermiştir. Yetkilerin yaptığı araştırmalar neticesinde 5 öğretmene 1 lojmanın düştüğü tespit edilmiştir. Emiroğlu öğretmenlerin yurdun her tarafında lojman imkânına kavuşturulması konusuna büyük bir önem verdiklerini dile getirmiştir. Köyde görev alan öğretmenlere bu hizmetin götürülmesi için öncelik tanınacağını açıklayan Bakan, 1984 yılında köylerde yapımına başlanan 456 lojmanın ikmal edildiği 1633 lojmanında yapımının tamamlanarak hizmet vermeye başladığını ifade etmiştir. Öğretmenler arasındaki dayanışmayı artırmak ve öğretmenlerin birçok alandaki ihtiyaçlarının karşılanması için 1981 yılında yapılmaya başlanan öğretmen evi ve lokallerinin açılması faaliyetlerine devam edildiği bilgisi verilmiştir. (Petek, "Her Öğretmene Bir Lojman", 31 Aralık 1985, s. 3)

1987 yılında Milli Emlak Genel Müdürlüğü yetkililerinin verdiği bilgiye göre ortalama olarak 200 bin konut yapılsa bile lojmanlarla ilgili sorunun çözüme kavuşturulması 5 yıldan fazla sürebileceği ön görülmüştür. 1987 yılında lojman yapılması için 52 milyar lira ödenek ayrılmıştır. Bu miktarın 17 milyar 951 milyon lirası Emniyet Genel Müdürlüğü için kullanılmasına karar verilmiştir. (Milliyet, "Lojmanda Umut Yok", 14 Mayıs 1987, s. 3) Son yıllarda lojman yapımına hız verildiği görülmüş olsa da yetkililer tarafından yapılan hesaplama neticesinde her beş memurdan dördünün kirada oturduğu tespit edilmiştir. Yapılan hesaplamalara köylerde görev yapan öğretmenlere köylülerin tahsis etmiş olduğu evlerin de dâhil edildiği belirtilmiştir. Bu konuda çalışmalar sürdürülmesine rağmen yapılan ödeneklerin yetersiz olması da bir başka sorun olarak basına yansımıştır. (Milliyet, "Lojmanda Umut Yok", 14 Mayıs 1987, s. 13)

1985 yılındaki bir başka gelişme Almanya'da çalışan Türk işçilerinin Yapı Tasarruf Sandıkları'nda biriken paralarının Türkiye'ye aktarılmasıyla ilgilidir. Bu konuda yapılan çalışmalara hız verildiği görülmüştür. Almanya'daki işçilerin bu biriken paralarını Türkiye'de konut edinebilmeleri için Bonn'da bir toplantı yapılması kararlaştırıldı. Toplantılara Çalışma

ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Başbakanlık Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi'nin katılacağı bilgisi verilmiştir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli ile Federal Almanya Çalışma Bakanı Nobert Blumm 23 Ocak'ta Bonn'da bir protokol imzalamışlardır. Bu protokole göre Yapı Tasarrufu hesaplarının Türkiye'ye aktarılması ilkesinin kabul edildiği bilgisi verilmiştir. (Tasvir, "Toplu Konuta Yurt Dışından Destek", 2 Mayıs 1985, s. 1)

Bu dönemde belediyelerin hizmetlerinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet Altınsoy açıklamalarında amaçlarının Ankara'yı modern bir Başkent yapabilmek olduğunu ifade etmiştir. Hizmetlerini en ücra gecekondlu köşelerinden, şehir merkezine kadar ulaştırmaya çalıştıklarını söyleyen Altınsoy belediyenin hizmetlerinden başka yürütülen büyük projelerin tamamlanmasıyla Ankara'nın örnek bir Başkent olacağını belirtmiştir. Başkent'te farklı konut kooperatiflerine verilen krediler sayesinde 42 bin 839 aileye ev sahibi olma olanağı sunulacağı bilgisi verilmiştir. Altınsoy, ANAP olmasaydı bugünkü hizmetlere kavuşamazdık şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir. (Petek Ankara, "Başkent'in İlçe ve Köylerine Yatırım Rekor Düzeyde", 30 Eylül 1986, s. 3)

Anavatan Partisi'nin "*Halka hizmet, Hakk'a hizmettir*" sözünden yola çıkılarak çalışmalarını Bingöl'de de sürdürmüştür. Bingöl Belediyesi'nin bütçesinde son üç yılda artış olduğu görülmüş, sağlanan finansman ile halka daha fazla hizmet ulaştırılmıştır. Bingöl'ün sorunlarının çözüme kavuşturulması için yapılan çalışmalar sonucunda büyük gelişmeler olmuştur. İmar planı ve gecekondlu önleme bölgelerinin ıslahı için 150 milyon liralık bir bütçe ayrıldığı bilgisi verilmiştir. (Petek Bingöl, "Önemli Meseleler Bir Bir Çözülüyor", 30 Eylül 1986, s. 4)

1986 yılında 3320 Sayılı "Memurlar ve İşçiler ve Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması" ile ilgili kanun çıkarılmıştır. Hükümet 1987 yılında kanun doğrultusunda belirtilen kesimin konut sahibi olabilmesi için Konut Edindirme Fonu'nu oluşturmuştur. Fonun geliri ise çalışanların çalıştıkları süre boyunca yapılacak kesintilerin toplanması ve sonrasında çalışanların konut sahibi olurken biriken miktarın kullanması için ayrılması planlanmıştır. Ancak sistemdeki sorunlar sebebiyle başarılı bir uygulama olmamıştır. (Bitmez, 2018, s. 143)

1986 yılında gerçekleştirilen önemli projelerden birisi de İzmir'i Ege Kent Projesi'nden daha büyük olarak planlanan Denizli Toplu Konut Projesi olmuştur. Yapılacak anlaşma Denizli Belediye Başkanı Ziya Tıkıroğlu ile Kent Kur yetkilileri arasında imzalanmıştır. Yeşilköy, Şirinköy ve Künarlar Köyü'nü de kapsayan 300 hektarlık alana yapılması düşünülen projenin Ege Bölgesi'nin en büyük projesi olduğu bilgisi verilmiştir. Tıkıroğlu proje ile ilgili açıklamalarında projenin 200 milyar maliyeti bulacağını böylesine büyük bir projenin de uzun

zaman alacağını ifade etmiştir.(Petek, “Ege’nin En Büyük Toplu Konut Projesi Gerçekleşiyor”, 31 Temmuz 1986, s. 5)Anavatan Partisi’nin parti programında da yer verilen maddesine göre “*Mutlu bir ailenin ilk şartının, sıcak bir yuva olduğu*” maddesinden yola çıkılarak afet konutlarının yapımına devam edildi. Anavatan iktidarı afetzedeler için konut yapılması amacıyla maddi ve manevi yönden desteklerini sürdürmüştür. Batı Karadeniz Bölgesi’ndeki Safranbolu İlçesi’ndeki Ovacuma’ya bağlı yerleşim yerlerinde oluşan heyelan ve toprak kaymasındaki vatandaşlar evsiz kalmışlardır. ANAP iktidarının icraatları neticesinde modern konutlar yapılarak afetzede vatandaşlara verilmiştir. Afet konutları için 640 milyon lira harcama yapılmıştır. Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy 68 afet konutunun dağıtımında yaptığı konuşmada afetzedelerin yıllarca ihmal edildiğini, ANAP Hükümeti’nin göreve gelmesiyle her alanda olduğu gibi bu alanda da hızlı bir şekilde vatandaşın yanında olduklarını vurgulamıştır. (Petek, “Afetzedeler Yeni Evlerine Kavuştular”, 30 Eylül 1986, s. 6) Bundan önce yapılan afet evleriyle ilgili şikâyetlerin olduğu ve bir servete mal olmasına rağmen vatandaşların bu evlere girmek istemediği hususuna dikkat çeken Ulusoy, ANAP Hükümeti döneminde yaptırılan evlerin planlı ve programlı yapıldığına ve vatandaşların ihtiyaçlarının da göz önüne alındığına değinmiştir. (Petek, “Afetzedeler”, 30 Eylül 1986, s. 5)

Doğu Anadolu Bölgesi’nde de 2 bin 370 afet konutunun yapımı tamamlanmıştır. Erzurum, Erzincan, Kars, Van, Bingöl, Ağrı ve Muş’taki afet evlerinin yapılması için 13 milyar 300 milyon lira harcama yapılmıştır. Evler için ilk 5 yıl boyunca ödeme yapılmayacağı daha sonra 15 yılda eşit taksitlerle ödeneceği bildirildi. Bölgedeki 7 ilde Bayındırlık ve İskân Müdürlüğü’nde görev alan ekipler 2 bin 370 konutun deprem, sel gibi tehlikelere açık yerlerde olduğunu tespit etmiştir. Bu konutlardaki vatandaşlar için yeni yapılan afet evlerine öncelik verileceği bilgisi aktarılmıştır. (Son Havadis, “Doğu’da Afet Evleri Tamamlandı...”, 13 Ekim 1986, s. 3)

UNESCO tarafından 6 Ekim tarihinde Dünya Konut Günü ilan edilmesi sebebiyle Antalya Mimarlar Odası kendi konutunu yaptırmak isteyenler için mimari proje ücretlerinde % 70 indirim yapacaklarını duyurmuştur. Antalya Mimarlar Odası Başkanı Beyazıt Büyükyıldırım Türkiye’deki toplu konut uygulamalarıyla ilgili değerlendirmeler yapmıştır. Türkiye’de toplu konutla ilgili bürokratik uygulamalarda arındırmalar olduğunu böylece bu alana esnekliklerin ve kolaylıkların getirildiğinden bahsetmiştir. Uygulanmakta olan toplu konut planlarının şehircilik yerleşim ilkelerine uygun olmadığına dikkat çeken Büyükyıldırım toplu konut yapımlarının çok sayıda konutu sınırlı alanlara sığdırma anlayışıyla hareket edildiğini ifade etmiştir. (Son Havadis, “Konut İçin Proje Yardımı”, 10 Ekim 1986, s. 3)

Turgut Özal son beş yılda uygulanan konut politikasını değerlendirmiş, Türkiye’de 40 sene içerisinde devletin bütün destekleriyle yapılan konut sayısının 600 bin olduğuna dikkat çekmiştir. Kendilerinin ise son 1.5 yılda 250 bin konuta kredi verdiklerini bunlardan 150 bin tanesinin ise en kısa zamanda tamamlanacağını açıkladı. Türkiye’de 40 senede yapılan hamleyi 5 senede tamamlayacaklarını ifade eden Özal, belki de 600 binden fazla konutu yapabileceklerini açıklamıştır. (Tercüman, “Hedef: 600 Bin Konut”, 23 Nisan 1986, s. 12)

Toplu Konut Fonu desteği ile 245 bin nüfusu barındıracak yeni Adana Kenti’nin temelleri atılmıştır. Yıllarca çarpık kentleşme sorunu yaşanan Adana’da yapılan çalışmalar neticesinde son iki buçuk yılda Adana modern bir görünüme kavuşturulmuştur. Her türlü belediye hizmetinin hızlı bir şekilde sağlanarak aralıksız devam ettiği bilgisi verilmiştir. Adana Belediye Başkanı Aytaç Durak, Anavatan İktidarı’nın mahalli idarelere verdiği öneme dikkat çekmiş, her türlü maddi imkân ve yekinin sunulduğu dile getirmiştir. Bu sebeple kaliteli ve hızlı hizmetler yapabildiklerini belirtmiştir. (Petek, “İşte ANAP, İşte Hizmet”, 31 Ocak 1987, s. 9) Durak sözlerine şu şekilde devam etmiştir: “Sayın Başbakanımızın bizi diğer belediyelere örnek göstermesi bizleri onurlandırmış ve çalışmalarımıza şevk katmıştır. Modern ve dinamik belediye yönetimine örnek uygulamalarımızda hedef kaliteli hizmet, süratle ve ekonomik maliyetle yerine getirilmesidir.” (Petek, “Adana Belediyesi”, 31 Ocak 1987, s. 10)

Toplu Konut alanında yapılan faaliyetlere devam edilmiş, Balıkesir’de yapılan çalışmalarla 75 bin kişinin ikamet edebileceği ideal ölçülerde yeni bir kent kurma çabaları sürdürülmüştür. Balıkesir Belediye Başkanı Ziya Tan 2000 yılının Balıkesir’i için çalıştıklarını söylemiştir. Balıkesir’de artan nüfusun şehirdeki problemleri de beraberinde getirdiğini, bu problemlerin çözümü için de modern ve hızlı bir hizmetin verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Tan yaptığı açıklamalarda Balıkesir’de 12 bin hisseli kaçak yapı olduğundan bahsederek bu yapıların bir bölümü için hisseli tapu hazırladıklarını ifade etmiştir. Diğer yapılar için ise ıslah imar çalışmalarına devam edilmiştir. Toplu Konut Fonu’yla gecekondü önleme bilgelerindeki 3 bin 800 konutun inşaatlarının bitirileceğine değinen Ziya Tan 2000 yılına kadar hedeflerinin Balıkesir nüfusuna cevap verebilecek imarlı parsellerin hızlı bir şekilde tamamlanması olduğunu açıklamıştır. (Petek, “Balıkesir Yepyeni Bir Çehreye Kavuşuyor”, 31 Mart 1987, s. 5)

Toplu Konut Kredisiyle ilgili uygulanan yeni proje sayesinde daha önceden sadece belediyeler Toplu Konut Kredisi’nden faydalanabilirken yapılan düzenlemelerle köylere de kredilerden faydalanma imkânı getirilmiştir. Köylülerin kalkınması amacıyla yeni kararlar alan ANAP İktidarı köylülerin de ev sahibi olmaları için kolaylık sağlamıştır. Başbakanlık Toplu Konut ve

Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanı Vahit Erdem yeni tüzüğü Danıştay’a sunulduğunu açıkladı. Yapılan düzenlemelerden sonra belediyesi olmayan köylere de kredi verileceği ancak bazı kriterlerin aranacağı bildirildi. Kredi verilmesinde öncelik Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki köylere ve doğal afetlerin meydana geldiği köylere verilecektir. Toplu Konut Kurulu belirlenen köylerdeki elektrik, içme suyu ve alt yapı hizmetlerinin de Toplu Konut Fonu’ndaki finansmandan karşılanacağını duyurmuştur. (Petek, “Köylerde Konut Kredisi Alacak”, 10 Aralık 1987, s. 7)

1987 yılında Toplu Konut Fonu’yla ilgili bir takım gelişmeler meydana gelmiştir. TBMM, Bayındırlık İskân ve Turizm Komisyonu tarafından kararlar alınmıştır. Toplu Konut Fonu’ndan esnaf ve sanatkârlara İş Yeri Kredisi verilmesine ve küçük sanayi teşekküllerinin desteklenmesine dair yasa tasarısı kabul edilmiştir. Yasa tasarısının Ocak 1988 tarihinde uygulanarak Toplu Konut Fonu’na aktarılacak miktarın 100 milyarı bulacağı bilgisi aktarılmıştır. (Milliyet, “Fon’a Oluk Gibi Para Akacak”, 10 Haziran 1987, s. 3)

### **Yöntem**

Bu çalışmada 1983-1987 yıllarını kapsayan ANAP Hükümeti döneminde Turgut Özal’ın Başbakan olarak görev yaptığı süreçte uygulanan konut politikaları incelenmiştir. Araştırmada nitel yöntem tekniği kullanılmış, yapılan literatür taramaları neticesinde elde edilen dokümanlar tasnif edilerek veri analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucu uygun olan veriler konuya dâhil edilmiştir. Çalışmada Milli Kütüphane, TBMM Meclis Kütüphanesi, Millet Kütüphanesi, Erciyes Üniversitesi Kadir Has Kütüphanesi, 75. Yıl İl Halk Kütüphanesi gibi kurumlardan faydalanılmıştır. Dijital olarak gazetelere TBMM Meclis Kütüphanesi’nden ulaşım sağlanmıştır. Diğer kurumlardan bireysel yöntemlerle ulusal basındaki gazetelere, TBMM tutanaklarına, kitaplara, makalelere ve tezlere erişim sağlanmıştır. Çalışmada Anavatan Partisi programı, V. Beş Yıllık Kalkınma Planları ve VI. Beş Yıllık Kalkınma Planları incelenmiş, bu doğrultuda Turgut Özal döneminde uygulanan konut politikaları değerlendirilmiştir.

### **Bulgular**

Çalışma için yapılan araştırmalar neticesinde Anavatan Partisi programı, kalkınma planları, TBMM tutanakları gibi kaynaklar Turgut Özal’ın Başbakanlığı dönemindeki uygulanan politikalarla ilgili fikir sahibi olmak isteyen araştırmacılara yol gösterici olmuştur. Daha sonra bu dönemle ilgili diğer kaynaklarda incelenmiş, ulusal basındaki gazetelerden Turgut Özal döneminde uygulanan konut politikası ile ilgili haberlere bakılmıştır. Bu konunun basında geniş yankıları olduğu görülmüştür. Konut problemlerinin çözümü için reform niteliğinde kararlar

alınmıştır. Çarpık kentleşmenin ve altyapı sorunlarının önüne geçilmeye çalışılmış, yarım kalan konutların tamamlanmasına dair önemli adımlar atılmıştır. İmar Affı Yasası çıkarılarak vatandaşların konut sahibi olmasına olanak sağlanmıştır. İmar ıslah planları ve projeleri yapılmış, konut fonları oluşturularak konut yapımı için finansman desteği yine Turgut Özal döneminde sağlanmıştır. Vatandaşa kredi imkânları sunularak insanların konut sahibi olmaları için destek verilmeye devam edilmiştir.

## Sonuç

İnsanların yaşamları boyunca hayatta kalmalarını sağlayan temel unsurlardan biri olan barınma ihtiyacı konutlara olan gereksinimi de beraberinde getirmiştir. Türkiye’de uygulanan sosyal politikaların ana dallarından biri olan konut politikası Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan bu yana gündem konularından biri olmuştur. Çalışmanın asıl süreci olan 1983-1987 yılları arasında Anavatan Hükümeti’nde de konut meselesi çözülmesi gereken öncelikli konulardan olmuştur. Anavatan Partisi programında detaylı olarak belirtilen çözüm aşamalarıyla bu konuya çözüm getirilmesi için kapsamlı çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Artan nüfus ve diğer faktörler sebebiyle Turgut Özal döneminde hem toplumun konut ihtiyacının karşılanması hem de düzenli bir şehirleşme sağlanması için Toplu Konut ve Yatırım İdaresi kurulmuş ve bu kuruma kaynak sağlamak amacıyla Toplu Konut Fonu kurulmuştur. Böylece konut açığı azaltılarak konut sektörüne canlılık getirilmiştir. Toplu Konut Fonu sayesinde krediler verilerek konutların yapımına teşvik edilmiştir.

1983 yılında inşaat ruhsatı alan konut sayısı 169.037 iken 1987 yılına bakıldığında bu sayının 488.240’a ulaştığını görmekteyiz. Turgut Özal döneminde uygulanan politikalar sayesinde konut yapımı için inşaat ruhsatı verilme oranı 1983 yılında % 5,6 iken 1987 yılında % 23,9’a kadar yükseldiği tespit edilmiştir. Yapı kullanma izni alan konut sayısında da yine artış görülmüştür. 1983 yılında izin yapı kullanma izni verilen konut sayısı 113.453 olarak belirtilmiş, 1987 yılında bu rakam 194.239’lara çıkarılmıştır.

Gecekondu ve İmar Affı Yasası çıkarılmış, kaçak yapılaşmaların ve gecekondulaşmanın önüne geçilmeye çalışılmıştır. Belediyelere bir takım yetkiler verilerek ıslah imar planlarına yeni bir düzenleme getirilmesi için kararlar alınmıştır. Belediyeler tarafından farklı şehirlerdeki gecekondu sahiplerine Tapu Tahsis Belgeleri verilmiş, birçok kişi ev sahibi yapılmıştır. Geçmiş yıllardan yapımı yarım bırakılan lojmanlar tamamlanıp ikmalleri yapılarak kurum ve kuruluşlarda görev yapan çalışanların hizmetine sunulmuştur. Ankara, İzmir ve Adana gibi büyük şehirlerin modernleşmesi için önemli projelere yine ANAP İktidarı ve Turgut Özal’ın

Başbakanlığı döneminde imza atılmıştır. Bu dönemde hükümet afetzedede vatandaşların yanında olmuş, onların ihtiyaçlarını karşılayacak afet evlerini planlı ve programlı bir şekilde tamamlanıp afetzedelere sunulmasını sağlamıştır. Yeni projeler sayesinde köylerin de kalkınması amacıyla Toplu Konut Kredisi'nden faydalanmaları için kararlar alınmış, köylülerin ev sahibi olmaları sağlanmıştır. Esnaf ve sanatkârlara İş Yeri Kredisi verilmesi ve küçük sanayi teşekküllerine yönelik yasalar çıkarılarak sektörlerin gelişmesi için destek olunmuştur.

### Kaynakça

- Akın, Rahman. (2015). *Türkiye'de Sosyal Politika ve Sosyal Konut Politikası*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne.
- Alkan, L. & Uğurlar, A. (2015). *Türkiye'de konut sorunu ve politikaları*. Ankara: Kent Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.
- Bitmez, M.N. (2018). *1980 sonrası Türkiye'de sosyal politikalar ve uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale.
- Çoban, A.N. (2012). Cumhuriyetin ilanından günümüze konut politikası. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67(3), 75-108.
- Develi, A. & Erdem, Mustafa. (2023). *Türkiye'de ve Dünyadaki sosyal konut uygulamaları*. İstanbul: SETA Yayınları.
- Doğan, K. (1994). *Turgut Özal belgeseli*. Ankara: Türk Haberler Ajansı Yayınları.
- Dünya. (1985, 17 Nisan). *Burhan Özfatura: Gecekondu Bölgelerine Gereken Önemi Vereceğiz*. Hürriyet. (1984, 14 Ağustos). *40 Bin İşçi Konutu İçin Kredi İstendi*.
- Hürriyet. (1984, 21 Ağustos). *Bakan Giray'a Göre Konut Açığı Yok*.
- Hürriyet. (1984, Ağustos 9). *Sahil Kesiminde Aftan Yararlanmak İçin Binden Fazla Kaçak Bina Yapıldı*.
- İzmirli, R., Gökbunar, R. & Özer Buğra. (2014). Dönüşümcü bir lider olarak Turgut Özal. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 42, 245-256.
- Kayseri Olay. (1985, 27 Temmuz). *Konut Sıkıntısı Yine Gündemde*.
- Milli Gazete. (1985, 19 Haziran). *Ferdi Konut Kredileri Artırılmayacak*.
- Milliyet. (1987, 10 Haziran). *Fon'a Oluk Gibi Para Akacak*.
- Milliyet. (1987, 14 Mayıs). *Lojmanda Umut Yok*.
- Petek Ankara. (1986, 30 Eylül). *Başkent'in İlçe ve Köylerine Yatırım Rekor Düzeyde*.
- Petek Bingöl. (1986, 30 Eylül). *Önemli Meseleler Bir Bir Çözülüyor*.
- Petek. (1985, 31 Aralık). *Her Öğretmene Bir Lojman*.
- Petek. (1986, 30 Eylül). *Afetzedeler Yeni Evlerine Kavuştular*.
- Petek. (1986, 31 Mart). *293 Bin Aileye Tapu Verildi*.
- Petek. (1986, 31 Temmuz). *Ege'nin En Büyük Toplu Konut Projesi Gerçekleşiyor*.
- Petek. (1987, 10 Aralık). *Köylerde Konut Kredisi Alacak*.

- Petek. (1987, 31 Mart). *Balıkesir Yepyeni Bir Çehreye Kavuşuyor*.
- Petek. (1987, 31 Ocak). *İşte ANAP, İşte Hizmet*.
- Son Havadis (1986, 10 Ekim). *Konut İçin Proje Yardımı*.
- Son Havadis. (1986, 13 Ekim). *Doğu'da Afet Evleri Tamamlandı*.
- Son Havadis. (1986, 20 Ekim). *215 Bin Daireye Ruhsat Verildi*.
- T.C. Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilatı. (1985). *V. Beş Yıllık Kalkınma Planı Döneminde Sektörel Gelişmeler 1985-1989*. Yayın no:1975.
- T.C. Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilatı. (1988). *VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı Öncesinde Gelişmeler 1984-1988*, Yayın no:2190.
- Tasvir. (1985, 2 Mayıs). *Toplu Konuta Yurt Dışından Destek*.
- TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonu. *Anavatan Partisi Programı 1983*.
- TBMM Tutanak Dergisi*, Cilt 1, Dönem 17, Birleşim 10, 19.12.1983.
- Tercüman. (1986, 23 Nisan). *Hedef: 600 Bin Konut*.
- Tuncer, A. (1987). *Turgut Özal, Modern Türkiye'nin Mimarı: Huzur ve Güven, İş ve Hizmet, Sevgi ve Barış*. Doğruluk Yayınları.
- Tuzcuoğlu, F. & Ulusoy, A.E. (2020). Türkiye'de konut politikaları: Tarihsel süreç ve aktörlerin rolü. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 1 (3), 87-122.
- Tümtürk, Y. (2008). *Yeni Türkiye'nin Mimarı*. Ankara: Turgut Özal Düşünce ve Hamle Derneği Yayınları.
- Türkiye. (1984, 23 Ekim). *Malatya'da 95 Gecekondlu Sahibi Tapu Aldı*.
- Türkiye. (1984, 5 Kasım). *Erzurum'da 7 Bin Kişiye Tapu Verilecek*.
- Ulusoy, Ali Ender. (2020). Türkiye'de Konut Politikaları: Tarihsel Süreç ve Aktörlerin Rolü. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 1 (3), 87-123.
- Yılmaz, Emin. (2016). Konut sorunu ve toplu konut üretiminde TOKİ'nin ve belediyelerin rolü. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (7), 31-50.
- Zencirkıran, M. (2011). *Özallı yıllar: 1980-1993 yılları arasında Türkiye'de sosyal değişim*. İstanbul: Dora Yayınları.

### **Extended Abstract**

This study examines the scope of the Motherland Party's governance and the political processes surrounding Turgut Özal's appointment as Prime Minister during 1983–1987, while evaluating the financial and housing policies reflected in national press coverage of the era. The research addresses the following questions: How were housing policies under the Motherland Party and Turgut Özal's administration portrayed in the national press? What specific actions were taken to address housing during Özal's tenure? What additions or amendments were made to housing policy in this period? How did environmental and socioeconomic factors influence housing outcomes, both positively and negatively? What solutions were proposed for housing shortages, and what approaches were prioritized? How did demographic shifts, such as rapid population growth, intersect with policy decisions? The study also explores unintended consequences, such as illegal construction spurred by zoning amnesties, and broader social impacts, including challenges faced by women and disaster-affected communities.

A qualitative methodology was employed, incorporating extensive literature reviews and archival research. Sources included the National Library, Turkish Grand National Assembly (TBMM) Library, Millet Library, Erciyes University Kadir Has Library, and the 75th Year Provincial Public Library. Digital newspaper archives from the TBMM Library and physical collections from other institutions provided access to national press coverage, parliamentary records, academic publications, and development plans. The Motherland Party's program, alongside the Fifth and Sixth Five-Year Development Plans, was analyzed to contextualize housing policies under Özal's leadership.

The findings reveal that sources such as party programs, development plans, and parliamentary records offer critical insights into the era's policymaking. Press analysis demonstrated widespread coverage of housing issues, with the national media serving as both a mirror and catalyst for public discourse. This study distinguishes itself through its integration of historical press material, enabling access to granular data and contemporaneous perspectives often absent in secondary literature. By cross-referencing policy documents with press narratives, the research highlights gaps between legislative intent and practical outcomes.

One of the basic elements for people to survive is the need for shelter. The housing issue has been a topic on the agenda throughout the erosion process in the past. During the period of the Motherland Power and Turgut Özal's Prime Ministry, it was among the leading and solution-oriented problems. Turgut Özal highlighted the housing issue in his speech in the Turkish Grand

National Assembly, and the decisions taken for its solution were listed in bullet points. Hosing emerged as a central societal concern during this period, driven by post-1980 population growth and urbanization. Özal's administration prioritized housing as a political and economic imperative, exemplified by parliamentary speeches outlining problem-solving measures. Key initiatives included the Mass Housing Law, which established a dedicated fund to accelerate construction and expand access for low-income families. These policies stimulated employment in the construction sector, supported orderly urbanization, and addressed infrastructure deficits. However, measures like the Slum and Zoning Amnesty Law inadvertently incentivized illegal construction, complicating urban planning.

In 1983, the number of residences granted building permits was 169,037, while in 1987, this number reached 488,240. Thanks to policies implemented during the Turgut Özal era, the rate of issuing building permits for housing increased from 5.6 % in 1983 to 23.9 % in 1987. The number of residences granted occupancy permits also increased. In 1983, the number of residences granted occupancy permits was reported as 113,453 and this figure increased to 194,239 in 1987.

To broaden ownership, cooperatives received credit support, and municipalities issued Title Deed Allocation Documents to legitimize informal settlements. Credit support was provided to cooperatives, thus encouraging cooperatives to build homes. The Zoning Amnesty Law was enacted, and it was announced that Title Deed Allocation Documents would be given to the owners of structures approved by the municipalities. With this development, Title Deed Allocation Documents began to be distributed to citizens determined by the municipalities. It was observed that the number of citizens receiving this document increased until 1987.

It was determined that the housing built for teachers was insufficient, therefore, the number of housing built during the Turgut Özal period increased. The completed housing was allocated to teachers. A protocol was signed for workers in Germany to own housing, and workers working there were also given the opportunity to own housing in Turkey. During the Homeland Power period, disaster victims were supported both materially and spiritually.

Priority was given to the construction of houses damaged by disasters, and a budget was allocated for these houses. Work was accelerated so that disaster victims could return to their homes as soon as possible and continue their lives in better conditions. It was observed that payment facilities were offered if disaster victims moved out of disaster houses. Turgut Özal made a general assessment of the point reached thanks to housing policy, and stated that they could complete the increase in the number of houses built in 40 years in five years.

The housing problem that had been going on for years in Adana was eliminated thanks to the actions taken during this period. Adana gained a more modern appearance. Municipalities provided their services in a more modern and dynamic manner. Services were provided even to villages without municipalities. It was decided that loans would be provided if they met the criteria determined for these villages. The importance of the Collective Issue Fund was further understood and investments made to this fund were increased significantly. In the light of this information, it became clear how comprehensive and solution-oriented these innovations made in the housing sector during the Turgut Özal period were. The progress made with the housing policy before this period and the developments experienced after Turgut Özal are of great importance in terms of understanding the current situation.